

tőhöz történt (MNYTNY. 219–20), a teljes tő záróvokálisa eredetileg az alapszó függvénye volt, s alsó vagy középső nyelvválású lehetett (asztalos, fazekas) (uo. 222). Az -s ellátottságot jelentő értelemben a -ú/-ű mellett az egész nyelvtörténet folyamán széles körben használatos volt, de az -s képzősek önmagukban állnak (ezért is lehetnek pl. helyneveken és személynveveken), az -ú/-ű viszont szerkezetes képző (uo. 245, 252, 255–6). A VárReg. nevének magánhangzói esetleg nyiltabb hangalakot jelölhetnek. Most már csak az a kérdés, hogy az ómagyar *hód* szó és az ótörök szó származékáról beszélhetünk-e együtt. A *hód* etimológiája ugyanis (TESz.) világos és megalapozott, de az ótörök eredetűnek írt *kondor(os)* szó „átemelése” az ugor korból talán még magyarázatra szorul.

Kiejtése: *Kundurur~Kondoros*.

4. A fenti 5 helynév mindegyike komplex nyelvészeti, történeti-földrajzi, ortográfiai kérdéseket érint. Amennyiben a lokalizációs, az ortográfiai, a hangtörténeti (sőt néhol szemantikai) elemzés helyénvaló, akkor az általam a VárReg.-ban azonosított (lokalizált) 703 helynévből itt talán néhány földrajzi név megoldása segítheti a további elemzéseket.

K. FÁBIÁN ILONA

Zemplén megyei ruszin keresztnevek Mária Terézia korából (1773–74)

A régi Zemplén gazdasági, társadalmi, nemzetiségi, néprajzi szempontból – éppen adottságainál fogva – eddig alig hangsúlyozott jellemzők hordozója. Népek, régiók, gazdálkodási formák, vallások, különböző életmódok, településtípusok és névrendszerek keveredtek a megyében.

Zemplén vármegye nemzetiségi összetételének meghatározására az 1715–20-ban összeírt nevek alapján Acsády Ignác tett kísérletet.¹ Megállapítja, hogy a rendelkezésre álló 423 község névanyaga 89 községben egészében magyar, 46 községben pedig többségében magyar lakosságot mutat. Az általa vizsgált időszakban a magyar nevek aránya Zemplén megyében 43,68% volt, a tót vagy rutén (szlovák és ruszin) nevek aránya 56,006%, a német nevek pedig

¹ ACSÁDY IGNÁC, Magyarország népessége a Pragmatica Sanctio korában 1720–21. Magyar Statisztikai közlemények. Új folyam. XII. Bp., 1896. 399.

0,28%.¹ Acsády módszereit, eredményeit többen is bírálták. A lexikon locorum adatai szerint Zemplén 109 településén volt használatos a magyar nyelv, a szlovák nyelv 151, a ruszin pedig 149 községben dominált. A német nyelv három községben volt uralkodó (Rátka, Trautzonfalva, Károlyfalva), a cseh pedig egy községben (Hernád/Kák).²

A Lexikon Zemplén vármegyére vonatkozó összesítő adatai:

Helységek száma:	410
Községek száma:	388
Mezővárosok száma:	22
Róm.kath. parochia:	68
Görögkath. parochia:	140
Evangélikus parochia:	1
Református parochia:	60
Tanítók száma:	186
Magyar nyelv használatos:	109 helységben
Német nyelv használatos:	3 helységben
Szlovák nyelv használatos:	151 helységben
Ruszin nyelv használatos:	149 helységben
Cseh nyelv használatos:	1 helységben

Ezekről az adatokról eltérő képet mutatnak az úrbérrendezéssel kapcsolatos, a községi nyelvhasználat szempontjából figyelembe vehető dokumentumok: a kilenc kérdőpontra adott válaszok, az ún. Investigatiók, s a nyomtatott urbáriumok. Az úrbérrendezés Zemplén vármegyében 457 településen történt meg. Látjuk, az úrbérrendezésen átment települések száma és a Lexikon adatai már nem egyeznek meg. Sőt, még az úrbérrendezésen átment zempléni települések számát illetően is eltérnek a különböző források.³ A kilenc kérdőpontra adott válaszokat 304 községben bohémizált szlovák nyelven, vagy keletiszlovák nyelvjárásban leltük fel, két községben német nyelven, 131

¹ PETROV ALEKSZEJ, Pregyeli ugorusszkoj recsi v 1773 g. po officialnim dannim. Isszledovanyije i karti. Materiali z Ugorszkoj Ruszi. VI. Szankt Peterburg, 1911. 278–298, 310–321; DÁVID ZOLTÁN, Az 1715–20. évi összeírás: A történeti statisztika forrásai. Szerk.: KOVACSICS JÓZSEF, Bp., 1957. 145–200.

² Lexikon universorum regni Hungariae locorum populosorum... Bp., 1920. (A továbbiakban Lexikon).

³ L. a telekosztályokról szóló összesítést, mely 444 település adatait adja meg. Zemplén vármegye Levéltára. (A továbbiakban ZvLt) Loc. 105 N° 671, s a kilenc kérdőpontra adott válaszok összesítését, mely 457 helységről informál. ZvLt Loc. 116. N° 97.

N ^o	XVIII. sz. magyar falunév	Mai szlovák név	Háztartások száma
1	Brezovec	Brezovec	9
2	Brusznycia	Brusnica	27
3	Homonnaolyka	Ol'ka	38
4	Havaj	Havaj	18
5	Inóc	Inovce	20
6	Jakusóc	Jakušovce	6
7	Kisbreznice	Breznička	19
8	Klenova	Klenová	67
9	Kolbásza	Kolbása	28
10	Laborcvolya	Vol'a	17
11	Mikova	Miková	33
12	Nechvalpolyanka	Nechválová Polianka	68
13	Novoszedlicka	Nová Sedlica	44
14	Oroszbiztra I.	Bystrá	4
15	Oroszbiztra II.	Ruská Bystrá	78
16	Oroszhrabóc	Ruský Hrabovec	25
17	Oroszkajna	Ruská Kajňa	12
18	Oroszpetróc	Petrovec	14
19	Orosztokaj	Tokajik	9
20	Oroszvolova	Ruská Volová	31
21	Osztroznica	Ostrožnica	24
22	Polena I.	Malá Pol'ana	65
23	Polena II.	Pol'any	27
24	Prauróc	Pravrovce	35
25	Priszlop	Príslop	21
26	Potocska	Potočky	12
27	Rafajóc	Rafajovce	14
28	Szmolnyik	Smolník	35
29	Sztaskóc	Staškovce	12
30	Sztarina és Dara	Starina, Dara	76
31	Vojtóc	Vojtovce	14
32	Vladicsa	Vladiča	10
33	Zubna	Zubné	52
Summa:			964

E községek tabelláiban a következő nevek, pontosabban névváltozatok szerepelnek*

Alexius	40	Damianus	1	Gregorius	63
Olexa	20	Demjan	1	Hircz	56
Liczo	10			Hreha	7
Ilyko	6	Daniel	12		
Leczo	3	Danko	10	Ignatius	19
Alexa	1	Danyko	1	Ihnat	19
		Danyo	1		
Andreas	87	Demetrius	14	Jacobus–	
Andry ¹	32	Mitro	11	Hyacintus	26
Onda	14	Demko	3	Jaczko	24
Andrej ²	13			Jakub	1
Andris	10	Franciscus	68	Jacsko	1
Ondrej ³	8	Fedor	66		
Onder	8	Fecsko	1	Joannes	234
Ondri	1	Ferenc	1	Iván	196
Andre	1			Janko	32
		Gabriel	8	Ivancso	3
Antonius	2	Havrilo	6	Jano	1
Antus	2	Havrila	1	Jasko	1
		Havrik	1	János	1
Basilius –					
Ladislaus	78	Georgius	42	Lescus	6
Vaszily	76	Dzura ⁴	17	Lesko ⁵	5
Vaszilyko	1	Jurko	8	Leszko	1
Laczi	1	Gyurko	6		
		Dzurko	4	Lucas	25
Constantinus	2	Jurka	2	Lukács	25
Kosztí	2	Jura	1		
				Marcus	1
Cosma	1			Marco	1
Kuzma	1				

* A névváltozatok után található adat a névváltozat előfordulásának számát jelzi.

¹ Változatai: Andrij, Andri

² Változatai: Andreg

³ Változatai: Ondreg

⁴ Változatai: Czura

⁵ Változatai: Lyesko

Martinus	6	Onufrij	4	Stephanus	26
Marcin	6	Onufra	4	Stefan	23
				Stofan	3
Mathias	17	Paulus	20		
Matyi	15	Pavel	10	Thomas	3
Matha	1	Pavol	8	Tomko	2
Matye	1	Palya	2	Tomcso	1
Michael	67	Petrus	35		
Michal ¹	18	Petro	35		
Mihály	17			Timofej	8
Milyo	16	Romanus	1	Timko	8
Michaljo	10	Roman	1		
Miczo	3				
Milo	2	Simeon	29	Valentinus	5
Micso	1	Simko	28	Valya	4
		Szeman	1	Valyo	1
Nicolaus	9				
Mikula	6	Stanislaus	4		
Mikola	2	Stanko	4		
Nicola	1				

Nevek száma: 33

Névváltozatok száma: 85

Egy névre eső névváltozatok átlaga: 2,58

Névelőfordulások összessége: 964

KOI ISTVÁN

---

¹ Változatai: Mihal